

*Крупа О.М., к.е.н., в.о. доцента кафедри
Львівський національний аграрний університет
м. Львів, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КАРТОПЛЯРСТВА

Картопля та продукти її переробки впродовж кількох століть складають основу харчового раціону населення нашої країни і забезпечують сировиною низку галузей переробної промисловості. Однак із розформуванням крупних господарств виробництво картоплі на індустріальній основі зазнало повного занепаду у всіх його ланках. Тому сьогодні, коли має місце загострення проблем продовольчої безпеки у світовому та національному масштабах, цілком актуальним є формування організаційно-економічних умов розвитку галузі на інноваційно-інвестиційних засадах.

Переведення картоплярства на інноваційний шлях розвитку зумовлює необхідність вживати заходи щодо вдосконалення організаційної структури наукового забезпечення галузі. У цьому контексті вкрай важливою є державна підтримка формування та розвитку регіональних центрів наукового забезпечення агропромислового виробництва та їх активна взаємодія зі спеціалізованими насінницькими господарствами, підприємствами–виробниками картоплі тощо.

В Україні необхідною умовою ефективного ведення сільського господарства є використання важелів кооперації як у виробничій, так і обслуговуючій сферах. Насамперед це зумовлено низьким рівнем забезпеченості вітчизняних сільськогосподарських виробників необхідними технічними засобами. Хоча в звітах різних організаційно-господарських структур і є значна кількість сільськогосподарської техніки й складається враження, що рівень їх технічної оснащеності задовільний, однак насправді це не так. Наявна техніка уже давно вичерпала свій технічний ресурс, а надходження нової не відбувалося. Більше того, сьогодні придбати технічні засоби окремим сільськогосподарським виробникам практично неможливо. І лише концентрація грошових засобів різних організаційно-господарських формувань дає змогу купити ту чи іншу необхідну техніку [1; с. 184].

Покращення технічного забезпечення картоплярства само по собі не завжди забезпечує збільшення урожаю, адже машина не є безпосереднім засобом виробництва продукції і не впливає на її якість. Техніка лише змінює умови знаходження рослин, сприяє збільшенню їх продуктивності і замінює собою працю людини. Підвищення родючості ґрунту і забезпечення високо-якісних сортів картоплі – це біологічний напрям науково-технічного прогресу в картоплярстві. Сюди належать селекція і насінництво, а також чинники, які забезпечують підвищення родючості ґрунту (меліорація, сівозміни, захист рослин від хвороб і шкідників).

Від правильно підібраних сортів для конкретних ґрунтово-кліматичних умов значною мірою залежить урожайність, якість картоплі, її собівартість і рентабельність галузі. Численні експериментальні і виробничі дані свідчать про те, що використання найбільш придатних для місцевих умов районованих сортів забезпечує підвищення урожайності картоплі на 20–30% порівняно з нерайонованими.

В Україні для вирощування картоплі використовують близько 80% сортів вітчизняної селекції, а решта – іноземної. Картопля наділена високою екологічною пластичністю і спроможна давати високі врожаї в будь-якій зоні. Тому необхідно оптимально поєднувати вирощування картоплі як вітчизняної, так і іноземної селекції, адже першочергове значення має не тільки сорт, а й технологія вирощування.

У вітчизняному Реєстрі сортів картоплі майже чверть займають саме голландські сорти. Особливості голландської селекції картоплі полягають у тому, що вона насамперед спрямована на урожайність, якість і гарний товарний вигляд. Існує декілька сортів голландської селекції, які спеціально відібрані для наших ґрунтово-кліматичних умов і потреб ринку, а також мають високу урожайність і товарність. До них належать сорти Джаерла, Латона, Ярла, Астерікс, Інноватор, Кураж, Ред і Скарлет, Карліта, Каррера, Дербі, Моцарт, Родео тощо. Деякі з цих сортів уже вирощують в господарствах області з іноземним капіталом і отримали позитивні характеристики.

Фахівці запевняють, що не потрібно нав'язувати певні сорти картоплі, краще дати змогу вибирати. У країнах Європи населення купує і споживає не просто картоплю як таку, а конкретні її сорти залежно від способу використання. Однак у нашій державі сортозаміну здійснюють досить повільно. Переважно господарства вирощують старі сорти і зовсім не впроваджують нові, а в тих, які все ж таки закупають нові сорти, беруть малу кількість насіннєвої картоплі з надією розмножити її в наступні роки. У результаті нові сорти картоплі заражаються хворобами від старих, знижують урожайність, модифікуються і вироджуються.

Селекція картоплі перейшла від виведення сортів універсального призначення до створення сортів спеціалізованого використання (для переробки на різні картоплепродукти, дієтичного харчування, вирощування з використанням ботанічного насіння та ін.). Усе більше застосування знаходять методи клітинної селекції та генетичної інженерії. Для прискореного розмноження застосовують біотехнологічні методи, рослини *in vitro*, мікро- та мінібульби.

Основна проблема, яка постала перед картоплярами – відсутність якісного і здорового садивного матеріалу. Український ринок насіннєвої картоплі є найменш дослідженим. Насіннєву картоплю в сучасних умовах продає хто хоче і як хоче. Звідси й проблеми з якістю урожаю і низькою урожайністю.

Досить вигідним і перспективним видом бізнесу є ринок насіннєвої картоплі. Її вирощування хоч і є досить складним, зате надзвичайно прибутковим.

У деяких областях України (Черкаська, Хмельницька, Вінницька) протягом декількох років проходить експериментальну перевірку проект вирощування

насіннєвої картоплі за технологією, запропонованою вченими Інституту картоплярства Української академії аграрних наук. Суть нової технології полягає в зміні щільності посадки насіннєвого матеріалу (особливо ширини міжрядь - до 110-120 см), утворення грядок (трьохкратне підгортання з моменту висадки бульб до появи на поверхні грядки перших сходів, що дозволяє сформувати міцну кореневу систему й згодом уникнути при підгортанні вже пророслих картопляних кущів відтоку поживних речовин до коріння, на яких уже не можуть вирости великі бульби). Легке розпушування міжрядь, удобрений ґрунт, висококласні насіння й описана вище технологія – все це та біологічна й технологічна основа, що дає врожай з кожного гектара до 500 центнерів [2, с. 217].

Світовий досвід показує, що виробник одержує найбільший ефект тоді, коли реалізує не сировину, а продукти її переробки, кінцеві продукти споживання. Тому високорозвинені країни ніколи не експортують сировину, а мають потужності з комплексної переробки сировини і реалізують кінцевий продукт споживання. Це стосується не лише великих компаній і фірм, а й індивідуальних виробників. У високорозвинених країнах навіть фермери намагаються реалізовувати сільськогосподарську продукцію тільки після її первинної переробки і навіть довести її до стадії кінцевого споживання. Для цього вони створюють на кооперативних засадах сферу первинної переробки та зберігання сільськогосподарської продукції. Великі фермерські господарства мають власні невеликі сучасні цехи з первинної переробки сільськогосподарської продукції. Цей напрям необхідно розвивати і у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах [3]. Реалізації цього напрямку сприяє те, що останніми роками в Україні спостерігаємо стрімкий розвиток ринку картоплепродуктів, зокрема чіпсів і картоплі-фрі та інших напівфабрикатів. До того ж організація переробки картоплі в місцях виробництва і доставка споживачу напівфабрикатів замість свіжої картоплі забезпечить більшу економічну ефективність.

Оскільки провідним принципом технологічного розвитку стає ринкова потреба, тобто платоспроможний попит споживача наукової продукції, то інноваційний процес у галузях агропромислового виробництва став проблематичним. У зв'язку з тим, що сьогодні фактичні виробники картоплі (господарства населення) в переважній більшості не є платоспроможними, не може йтися про інноваційний розвиток галузі в такій ситуації, яка склалася. Для переведення галузі на інноваційний шлях розвитку потрібна комбінована модель її розвитку, яка б передбачала поєднання ринкового середовища та проведення базових досліджень на державному рівні.

Для того, щоб безпосередні виробники картоплі були платоспроможними, а відтак у них міг би формуватись попит на наукову продукцію, потрібно розробити довгострокову систему інвестиційної політики галузі, яка б базувалась на принципах самоокупності. Довгострокові дослідження потреб галузі, і передусім такі, як машинобудування та насінництво, мусять бути підтримані державою. Однак державна інноваційна політика повинна бути спрямована не лише на фінансову підтримку та стимулювання самих інноваційних процесів, а й на створення сприятливого соціально-госпо-

дарського та соціально-політичного клімату для новаторської діяльності.

Література

1. Шульський М. Г. Особисті господарства населення : стан, можливості і перспективи : монографія / М. Г. Шульський. – ЛьвівКрай, 2003. – 280 с.
2. Лаврук В.В. Основні складові інноваційного розвитку аграрного виробництва / В.В. Лаврук // Економічний простір. – 2011. – №54. – С. 212-223.
3. Організація зберігання, переробки та реалізації продукції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// agroua.net/economics/documents/.../doc-199](http://agroua.net/economics/documents/.../doc-199).

*Куклик С.Н., аспірант кафедри податків і зборів
Учреждение образования «Белорусский государственный
экономический университет»
г. Минск, Республика Беларусь*

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА АГРАРНОГО СЕКТОРА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ С УЧЕТОМ ВХОЖДЕНИЯ В СИСТЕМУ МИРОВЫХ ТОРГОВЫХ СВЯЗЕЙ

Одним из направлений государственного регулирования АПК является включение этого комплекса в состав отраслей и производств, охватываемых системой государственной поддержки. Как свидетельствует мировой опыт агропромышленный комплекс в целом, и сельское хозяйство в частности, больше других отраслей нуждается в государственной финансовой поддержке. Сельское хозяйство является одной из важнейших отраслей национальной экономики в связи с производством стратегически важной продукции - продуктов питания, наличие и достаточность которых обеспечивают продовольственную безопасность государства. Реализация поставленных государством задач возможно только на основе эффективного управления финансовыми ресурсами сельскохозяйственных организаций. Большая практическая значимость проблемы обеспеченности сельскохозяйственных предприятий финансовыми ресурсами и отсутствие ее окончательного разрешения на практике обуславливает необходимость определения сущностных характеристик финансовых ресурсов сельскохозяйственных организаций, особенностей их формирования и использования.

Кроме традиционных особенностей, характерных для всех организаций, производящих сельскохозяйственную продукцию, определенный отпечаток на процесс формирования и использования финансовых ресурсов аграрного